

DOVEZI EMPIRICE PRIVIND IMPORTANȚA STUDIULUI ȘI DEZVOLTĂRII PROCESELOR IDENTITARE EDUCAȚIONALE LA ADOLESCENȚI

EMPIRICAL EVIDENCE ON THE IMPORTANCE OF STUDYING AND DEVELOPING EDUCATIONAL IDENTITY PROCESSES IN ADOLESCENTS

Alina Gabriela BĂIAȘU, drd., România,
UPS „Ion Creangă” din Chișinău
ORCID: 0000-0002-0122-4044
alibaiasu@yahoo.com

Alina Gabriela BĂIAȘU, PhD student,
“Ion Creangă” SPU of Chisinau

CZU: 373.04

DOI: 10.46727/c.v2.21-22-03-2024.p114-122

Abstract. Throughout life, individuals feel the need to define themselves [15] and find an answer to the question, "Who am I?" In this sense, identity is a multidimensional construct that refers to a subjective sense of continuity in time and contexts [13, p. 912]. The dominant developmental task in adolescence and emerging adulthood) is identity formation. Research on identity development has demonstrated its important implications for personal and psychosocial adaptation. The identity model proposed by Meeus and Crocetti [11, 21], applied to the educational field, describes engagement, in-depth exploration, and reconsideration of engagement as critical identity processes. Firm educational commitments reflect that students are satisfied and confident in their educational choices. After making certain commitments, teens usually continue to explore those commitments, talking and seeking more information about them. In this way, students become more aware of their educational options and can decide whether they fit their expectations or not. If their current educational options match their expectations, they will decide to maintain them (identity maintenance cycle). If their current educational options do not match their expectations, they will begin to reconsider their choices and decide to change them to more satisfying ones (identity formation cycle) [20, p. 85]. Numerous scientific studies attest that a stable identity is strongly intertwined with psychosocial functioning and well-being. Educational commitments confirm existing identity and could strengthen overall commitments, such as those in future directions. Overall, this article aims to highlight the centrality of educational identity processes for adolescent adaptation and to show a dynamic loop of mutual influences at the heart of young people's positive future development.

Keywords: identity processes, adolescents, educational environment, psychosocial well-being

Introducere. Adolescența reprezintă o perioadă distinctă în evoluția omului, care are anumite caracteristici și sarcini de dezvoltare specifice care amprentează ființa umană prin schimbări calitative și cantitative. Adolescenții sunt în plin proces de definire a identității și a preferințelor profesionale. Cunoașterea și înțelegerea propriei persoane este o sarcină de dezvoltare caracteristică adolescenței. Astfel, adolescentul se definește pe sine prin prisma rolurilor pe care le îndeplinește (elev, fiu/fiică, prieten), a relațiilor cu ceilalți, a caracteristicilor fizice și a rezultatelor academice. Dată fiind complexitatea acestor transformări și a consecințelor lor imediate, este recomandabil ca toți actorii implicați în monitorizarea evoluției adolescenților (părinți, profesori, consilieri școlari) să contribuie la modul în care aceștia se dezvoltă din punct de vedere personal, educațional și vocațional. Mediul educațional are un rol foarte important în formarea identității acestora, în dezvoltarea relațiilor interpersonale și a abilităților transferabile [16, p. 470].

La întrebarea ce constituie identitatea s-a răspuns diferit în diverse epoci istorice și prin diferite abordări teoretice și empirice pentru înțelegerea formei și a funcțiilor identității. În ciuda fizicului în schimbare pe care îmbătrânirea îl aduce în mod inevitabil și a circumstanțelor de mediu în schimbare pe care le întâlnim invariabil prin viață, o identitate funcțională permite experimentarea sentimentelor de sens personal și bunăstare și găsirea unor angajamente satisfăcătoare și împlinitoare în contextul social al cuiva.

Abordarea procesuală a identității în mediul educațional. Două tradiții principale de cercetare au acordat o atenție considerabilă studiului identității. Teoretizările identitare și cercetările avansate în psihologia dezvoltării și socială au deschis calea pentru studierea identității personale și, respectiv, a celei sociale. Din perspectiva psihologiei dezvoltării, identitatea este un efort de-a lungul vieții, nu este niciodată atinsă o dată pentru totdeauna, ci este supusă unor schimbări continue. Prin urmare, un cadru teoretic de dezvoltare și metode longitudinale sunt necesare pentru a înțelege o astfel de plasticitate. Din perspectiva socio-psihologică, identitatea nu este niciodată construită într-un vid, este alimentată de apartenența socială și experiențele indivizilor.

Majoritatea dovezilor teoretice și empirice privind dezvoltarea identității își au rădăcinile în abordările eriksoniene și neo-eriksoniene asupra identității. Erikson [15] a considerat identitatea ca fiind de natură psihosocială, formată prin intersecția capacităților biologice și psihologice individuale în combinație cu oportunitățile și sprijinul oferit de contextul social. Identitatea devine, în mod normal, o preocupare centrală în timpul adolescenței, când trebuie abordate deciziile cu privire la viitoarele probleme profesionale, ideologice și relaționale; cu toate acestea, aceste preocupări-cheie legate de identitate necesită adesea o reflecție și o revizuire suplimentare și în timpul diferitelor faze ale vieții adulte. Identitatea, prin urmare, nu este ceva ce se rezolvă o dată pentru totdeauna la sfârșitul adolescenței, ci mai degrabă identitatea poate continua să evolueze și să se schimbe și pe parcursul vieții de adult.

Urmând scrierile inițiale ale lui Erikson, teoreticienii ulteriori au pus diferite accente pe rolul individului și rolul societății în procesul de formare a identității. O elaborare foarte populară a propriilor scrieri ale lui Erikson despre identitate care păstrează un accent psihosocial este modelul de statut identitar al lui James Marcia. Paradigma statutului identitar [19, p.553] este probabil cea mai cunoscută elaborare a viziunilor lui Erikson asupra formării identității. Marcia a conceptualizat statutul identității ca stilul individului de a face față crizei de identitate descrise de Erikson. Autorul a propus ca, în plus față de cei doi poli ai lui Erikson (adică confuzie identitate versus identitate), alte statute să fie diferențiate în funcție de măsura în care indivizii s-au angajat în domenii semnificative ale vieții, după ce au explorat sau nu opțiunile disponibile.

Astfel, Marcia a introdus angajamentul și explorarea ca cele două procese cheie pentru a diferenția patru stări identitare: realizarea (un angajament se face după explorarea activă a diferitelor alternative); executarea silită (un angajament este asumat fără a explora alte opțiuni); moratoriu (un angajament nu a fost încă asumat, faza de explorare este încă în curs de desfășurare); și difuzie (în acest statut, atât angajamentul, cât și explorarea sunt absente). În concordanță cu viziunea lui Marcia [19], paradigma statutului identitar a fost aplicată în principal studiului diferențelor interindividuale dintre tinerii clasificați în diferite statute identitare, însă a fost criticată pentru că nu a surprins pe deplin procesul prin care oamenii își

pot pune la îndoială și schimba identitatea în timp [5, p. 83]. Pentru a aborda această problemă, au fost propuse modele și conceptualizări neo-eriksoniene pentru a descoperi noi procese și dinamici identitare.

Modelul identității cu trei factori [11, p. 208] presupune că identitatea se formează într-un proces de interacțiune continuă între angajament, explorare aprofundată și reconsiderare. Angajamentul (de exemplu, "Educația mea îmi oferă certitudine în viață") se referă atât la alegerile pe care indivizii le fac în educație, cât și la identificarea lor cu aceste alegeri. Explorarea aprofundată ("Mă gândesc mult la educația mea") este măsura în care oamenii continuă să reflecteze asupra angajamentelor lor actuale, căutând noi informații despre ele sau discutându-le cu alții. Reconsiderarea angajamentului ("De multe ori cred că ar fi mai bine să încercăm să găsim o educație diferită") se referă la compararea angajamentelor actuale cu alte alternative posibile, deoarece primele sunt considerate nesatisfăcătoare [11, p. 212]. Explorarea aprofundată se corelează pozitiv cu angajamentul și cu reconsiderarea acestuia. Prin urmare, persoanele care petrec mai mult timp analizând alegerile pe care le-au făcut au mai multe șanse să identifice inconveniente, ceea ce le-ar putea determina să caute alternative mai potrivite [10, p. 428]. În concluzie, explorarea aprofundată poate duce fie la menținerea angajamentelor asumate, fie la reconsiderarea acestora, în efortul și dorința de a schimba aceste angajamente.

Aceste procese sunt interconectate în două cicluri iterative [13, p. 3]. Ciclul de formare a identității (ciclul 1) rezultă din interacțiunea dintre angajamentul și reconsiderarea proceselor de angajament. Persoanele din acest ciclu își revizuiesc angajamentele de identitate în lumina unor alternative posibil mai atrăgătoare. Ciclul de menținere (ciclul 2) rezultă din interacțiunea dintre angajament și explorarea aprofundată, prin care tinerii își examinează angajamentele actuale și validează alegerile care se aliniază obiectivelor lor. Atunci când aceste alegeri nu se mai armonizează bine cu sentimentul lor de sine, indivizii se pot întoarce la primul ciclu de formare a identității [6, p. 18]. Aceste cicluri iterative ilustrează modul în care indivizii își formează, evaluează și revizuiesc identitatea în timp. Aceste cicluri operează în mai multe domenii de viață. Aceste trei procese identitare surprind dinamica prin care informațiile relevante pentru identitate sunt elaborate și utilizate pentru a forma, menține și revizui identitatea în domenii relevante în timp [6, p. 22]. Modelul cu trei factori a fost angajat în studierea modului în care indivizii se ocupă de domenii identitare care sunt relevante pentru experiența lor actuală (de exemplu, educație, muncă, relații) [18, p. 2].

Un domeniu identitar proeminent pentru adolescenți este cel al educației. Identitatea educațională cuprinde obiective, valori și alegeri pe care oamenii le definesc, le susțin și le urmează în contextul lor educațional [22, p. 84]. Școala este un context social important în care adolescenții petrec o perioadă considerabilă de timp și își dezvoltă propria identitate în interacțiunile continue cu diverse persoane. Experiența școlară este comună aproape tuturor adolescenților și implică mulți factori ai experienței umane: este un context în care indivizii își pot dovedi valoarea personală prin punerea în joc a abilităților și energiilor lor intelectuale și motivaționale [2, p. 769].

Studiile longitudinale privind statusurile identitare și procesele identitare subiacente de angajament, explorare și reconsiderare, cu evaluări în fiecare an sau la fiecare câțiva ani, arată că dezvoltarea identității are ca rezultat creșterea integrării în domenii identitare, cum ar fi identitatea educațională și interpersonală, iar schimbările în procesele de angajament și explorare în aceste domenii devin mai puternic interconectate în adolescența târzie [3, p. 41].

Corelații importante ale dezvoltării identității educaționale. Crocetti, Scrignaro, Sica și Magrin (2012), într-un studiu transversal, au investigat modul în care configurațiile identitare din domeniile contextuale (adică educația și prietenii) s-au corelat cu domeniul orientării viitoare. Ei au descoperit că adolescenții și tinerii adulți cu o identitate mai matură atât în domeniul educațional, cât și în cel al prieteniei aveau o identitate mai matură în domeniul de orientare viitoare al identității în comparație cu indivizii care aveau doar o identitate matură în domeniul prieteniei. Acest lucru sugerează că procesele identitare educaționale pot fi deosebit de importante pentru modelarea orientării viitoare [12, p. 746].

Identitatea educațională este facilitată și influențează bunăstarea. Studiul întreprins de Dimitrova și colaboratori în anul 2017, a examinat asocierile dintre procesele identitare educaționale și relaționale la adolescenții din minorități (romi) și grupurile majoritare din țările est-europene post-comuniste (Albania, Bulgaria, Republica Cehă, Kosovo și România). Studiul a fost realizat într-un cadru școlar, pe un număr de 1.860 de adolescenți de liceu. Rezultatele au relevat că angajamentul identitar în domeniul educațional este legat în mod pozitiv de satisfacția de viață în rândul tinerilor majoritari din Albania, Bulgaria și România și al tinerilor minoritari din Albania și Bulgaria. Angajamentul identitar în domeniul identității relaționale a fost pozitiv legat de satisfacția de viață a tinerilor minoritari din Albania și Bulgaria și majoritatea din Albania. Aceste rezultate, analizate în continuare inspectând dimensiunile efectului lor, par să sugereze că angajamentul educațional este un factor de protecție mai puternic pentru adolescenții majoritari decât angajamentul relațional, în timp ce pentru adolescenții minoritari este invers. Acest lucru ar putea fi legat de faptul că, în majoritatea țărilor (cu excepția Republicii Cehe în care această diferență nu este detectată), adolescenții romi au mai puține oportunități educaționale [14, p.71] decât adolescenții non-romi și, prin urmare, își pot afla satisfacția de viață în domenii identitare în care au comparații sociale mai favorabile. Această considerație este în concordanță cu cercetările anterioare care arată că tinerii șomeri își leagă bunăstarea mai puternic de identitatea relațională decât de identitatea profesională [14, p. 80].

Pe de altă parte, asocierile dintre explorarea aprofundată și satisfacția de viață au fost în principal pozitive în rândul tinerilor minoritari din Albania și Bulgaria și al tinerilor majoritari din Bulgaria (majoritatea acestor constatări fiind confirmate atât pentru identitatea educațională, cât și pentru cea relațională), în timp ce acestea au fost negative pentru tinerii minoritari din Kosovo și pentru majoritatea tinerilor din România.

Reconsiderarea angajamentului în domeniul identității educaționale a fost asociată pozitiv cu satisfacția de viață a tinerilor majoritari din Bulgaria și legată negativ de aceasta în rândul tinerilor minoritari din Kosovo. Această diferență s-ar putea datora faptului că majoritatea adolescenților pot vedea reconsiderarea alegerilor lor educaționale actuale ca o modalitate de a-și îmbunătăți statutul, în timp ce adolescenții minoritari pot experimenta acest lucru ca fiind deosebit de stresant din cauza oportunităților educaționale mai scăzute pe care le au. Constatările și implicațiile de dezvoltare ale acestui studiu sunt relevante atât pentru înțelegerea identității adolescenților, cât și pentru a avansa cunoștințele despre aceste procese legate de bunăstarea grupurilor minoritare, majoritare și subreprezentate din Europa de Est. Rezultatele studiului întreprins de Dumitrova și colaboratori indică faptul că un sentiment coerent de identitate, educațională și socială, se referă la bunăstare.

Un studiu longitudinal recent [13, p. 920], pe un eșantion de 1396 de adolescenți italieni și proveniți din familii de imigranți, din diferite licee, a căutat să ia în considerare modul în care

procesele identitare în domeniile educațional și interpersonal sunt interconectate cu mai multe dimensiuni ale bunăstării (adică percepția sănătății fizice, bunăstarea subiectivă, psihologică și socială), considerate separat. Asociațiile au fost moderate de proveniența adolescenților imigranți. Rezultatele studiului evidențiază bucla pozitivă dintre identitate și bunăstare, aspect care poate fi util în planificarea unor intervenții bazate pe dovezi, în școli, pentru a încuraja formarea unei identități solide. De asemenea, acest studiu demonstrează importanța de a lucra la bunăstarea adolescenților pentru a le crea cele mai bune condiții să facă față sarcinii de bază, de dezvoltare a unei identități stabile, prin stimularea lor spre reflectarea asupra stărilor lor emoționale, a conștientizării și stăpânirii vieții lor. Lucrul cu bunăstarea psihologică a fost identificat ca o strategie de prevenire a recidivei față de tulburările afective și de anxietate, ceea ce poate influența în mod pozitiv munca pentru promovarea buclei dinamice pozitive dintre identitate și bunăstare. În plus, sublinierea rolului remarcabil pe care interacțiunea dintre identitate și bunăstare îl are pentru persoanele care provin din familii de imigranți sugerează că sunt necesare intervenții specifice axate pe integrarea minorităților. Întrucât o identitate educațională solidă reprezintă un atu esențial pentru promovarea unei bune funcționări pentru adolescenții imigranți, lucrul pentru integrare și sprijin social în contextul școlar poate fi de o importanță deosebită pentru crearea unor societăți mai incluzive.

Modelul bogat în asocieri între procesele de identitate și bunăstare a confirmat rolul crucial al angajamentului identitar ca un bun fundamental pentru bunăstare în toate aspectele sale și a subliniat importanța luării în considerare a identității dintr-un punct de vedere specific domeniului.

Crocetti face o sinteză a beneficiilor pe care le are certitudinea identitară la nivel individual, relațional și societal, așa cum le evidențiază un corpus tot mai mare de dovezi. Concret, la nivel individual, identitatea este asociată cu un profil de personalitate sănătos, niveluri ridicate de claritate a conceptului de sine, dependența de strategii social-cognitive active pentru gestionarea informațiilor autorelevante, anxietate și depresie scăzută, niveluri scăzute de delincvență și agresiune și niveluri ridicate de bunăstare, stimă de sine și satisfacție față de viață, adaptabilitate în carieră. La nivel relațional, certitudinea identitară este asociată cu relații calde și de susținere cu familia și grupurile de colegi. La nivel societal, certitudinea identitară este legată de niveluri ridicate de responsabilitate socială, voluntariat și implicare civică [6, p. 19].

Procesele identitare educaționale prezic funcționarea psihosocială. În conformitate cu diferitele roluri pe care le joacă, fiecare proces identitar are asocieri distincte cu funcționarea psihosocială a adolescenților. Astfel, un studiu realizat în anul 2017 [7, p. 147] face o sinteză a rezultatelor cercetărilor întreprinse de-a lungul timpului, arătând că, în mod specific, angajamentul este legat pozitiv de caracteristicile reziliente ale personalității, cum ar fi extraversiunea și stabilitatea emoțională, de claritatea ridicată a conceptului de sine și stima de sine, legat pozitiv de cultivarea relațiilor de familie și puternic asociat cu mulți indicatori ai sănătății mintale și ajustării, cum ar fi nivelurile scăzute de simptome internalizante și comportamentele problematice externalizate, niveluri ridicate de bunăstare pozitivă și satisfacție în viață și realizări academice ridicate.

Astfel, angajamentul se împletește cu resursele psihosociale și adaptarea sănătoasă. Explorarea aprofundată este asociată cu caracteristici favorabile și mai puțin favorabile. Pe de o parte, este asociată pozitiv cu agreabilitatea, conștiinciozitatea, deschiderea către experiență,

strategiile socio-cognitive active pentru evaluarea informațiilor auto-relevante, relațiile calde de familie și responsabilitatea socială. Pe de altă parte, este legată negativ de stabilitatea emoțională și pozitiv legată de simptomele internalizării. Reconsiderarea angajamentului este asociată negativ cu claritatea conceptului de sine și stima de sine și cu trăsături de personalitate, cum ar fi agreabilitatea și extraversiunea. Este, de asemenea, legată de relațiile familiale slabe și asociată pozitiv atât cu internalizarea, cât și cu externalizarea comportamentelor problematice și cu realizări academice scăzute. Cu alte cuvinte, reconsiderarea angajamentului seamănă cu o criză de identitate și este legată de suferință și inadaptare.

Cu cât indivizii își consolidează mai mult identitatea, cu atât percep mai mult un sentiment de control personal, liber arbitru care permite autoreglarea activă în procesul de stabilire și atingere a obiectivelor și de avansare spre planurile viitoare. Aceste considerații sunt de cea mai mare importanță, deoarece oferă un cadru teoretic pentru a înțelege de ce angajamentul identitar și, într-o anumită măsură, explorarea aprofundată (spre deosebire de reconsiderarea angajamentului) și strategiile orientate spre informații și normative (spre deosebire de strategia difuză-evitantă), sunt legate de mai multe corelări pozitive, inclusiv mai multe componente ale ajustării și sănătății mintale [8, p. 169].

Având în vedere natura interconectată a identității personale și sociale, Bobba și al. în anul 2023 a examinat asocierile dintre procesele de identitate educațională și prejudecăți, pe un eșantion total de 297 de participanți, elevi din clasele a 11-a și a 12-a. Colectarea datelor a constat în cinci valuri. Primele trei au fost la distanță de 3 luni (noiembrie 2016, februarie 2017 și mai 2017), în timp ce ultimele două au fost la distanță de 1 an (mai 2018 și mai 2019). Astfel, primele trei valuri au examinat în profunzime durata unui an în timp ce cele două valuri suplimentare au monitorizat tranziția de la adolescența târzie la vârsta adultă emergentă. Autorii au constatat că adolescenții care la începutul studiului s-au angajat în explorarea aprofundată a angajamentului lor în domeniul educațional într-o măsură mai mare au fost caracterizați de prejudecăți scăzute, mai degrabă decât moderate, atât pentru componentele cognitive (adică stereotipuri și credințe negative), cât și pentru cele afective (adică emoții negative și antipatie) și au fost mai puțin susceptibili să se încadreze în grupul cu prejudecăți înalte, mai degrabă decât moderate [2, p. 780]. Reflecția activă și atentă – adică piatra de temelie a explorării identității – nu numai că informează deciziile relevante personal, ci se extinde și la domeniul interpersonal, ghidând modurile adolescenților de a simți și de a gândi despre ceilalți și prevenind dezvoltarea prejudecăților cognitive și afective împotriva minorităților etnice. Explorarea angajamentului relevant în acest domeniu s-ar putea baza pe comparații sociale între alegerile educaționale personale și cele ale altora (de exemplu, colegii de clasă). Acestea ar putea, la rândul lor, să sporească asemănările percepute pe baza angajamentelor educaționale comune asumate (adică toți colegii de clasă au făcut alegeri educaționale similare), să sporească identificarea cu grupul de colegi de clasă și, în cele din urmă, să ajute adolescenții să recunoască punctele comune dincolo de diversitate și să evite gândirea preconcepțată. Explorarea educațională aprofundată are asociații unice și specifice cu prejudecățile etnice. De asemenea, s-a demonstrat că atât angajamentul, cât și explorarea aprofundată sunt legate pozitiv de implicarea socială (de exemplu, activitățile de voluntariat comunitar) [9, p. 525].

Aceste cunoștințe sunt esențiale pentru a informa intervențiile viitoare menite să sprijine relațiile armonioase în cadrul societăților noastre.

Studiul transversal întreprins de Negru-Subțirică, Pop și Crocetti (2018), pe un eșantion de 1582 de adolescenți români, folosind o abordare centrată pe persoană, a examinat relațiile dintre stările identitare din două domenii de viață de mare importanță în adolescență, educație și vocație. Rezultatele au arătat că dezvoltarea identității educaționale adaptive stimulează dezvoltarea adaptivă a identității profesionale și invers. În contextul românesc, identitățile educaționale și profesionale sunt strâns legate, adolescenții atrăgând informații pentru dezvoltarea viitoare a carierei mai ales din experiențele lor educaționale [23, p. 85]. Un alt studiu a arătat că realizarea rolurilor adulte în domeniul relațional și vocațional începe deja în adolescență, în mediul educațional. În general, aceste rezultate confirmă interdependența tranzițiilor de rol la vârsta adultă emergentă și sugerează că baza realizării cu succes a acestor tranziții este pusă în adolescență [3, p. 44].

Kaplan și colaboratorii (2017) arată că activitatea școlară și contextele școlare constituie domenii centrale în experiențele de viață ale elevilor și în sentimentul a cine sunt și cine vor să devină. Odată cu debutul etapei de adolescență care apare din ce în ce mai mult la vârstele anterioare, conceptul de identitate și procesele de formare a identității par să aibă potențialul de a oferi perspective fructuoase în procesele educaționale ale unui număr tot mai mare de elevi. În prezent, de exemplu, este o presupunere acceptată că experiențele școlare consolidează dezvoltarea componentelor identitare ale tinerilor, cum ar fi conceptul de sine, valorile personale, interesele și obiectivele de carieră. Cu toate acestea, în timp ce teoria și cercetarea au analizat relațiile dintre implicarea academică și componentele identității, abia recent cercetătorii au început să se uite mai sistematic la rolul contextelor educaționale în procesele de formare a identității [17, p. 173].

Conform teoriei identității, explorarea zilnică pe termen scurt și procesele de angajament sunt pietrele de temelie pentru dezvoltarea pe termen lung a angajamentelor stabile la vârsta adultă emergentă. Această ipoteză cheie a fost testată într-un studiu longitudinal realizat de Becht și colaboratori (2021), care a inclus 494 de persoane olandeze care au fost urmărite de la adolescență până la vârsta adultă emergentă, acoperind vârste cuprinse între 13 și 24 de ani. Studiul a examinat modul în care procesele de identitate ale adolescenților se influențează reciproc de-a lungul zilelor și modelează dezvoltarea unor angajamente stabile la vârsta adultă emergentă, în două domenii, educațional și interpersonal. Spre deosebire de majoritatea studiilor empirice care au examinat ciclurile de formare și întreținere a identității la nivel între persoane și, de obicei, la intervale mai lungi de timp, acest studiu a adoptat o abordare în interiorul persoanei, arătând cum o creștere a nivelului de angajament în raport cu propriul nivel de angajament anterior se referă la o scădere a reconsiderării identității a doua zi, relativ la nivelul său anterior de reconsiderare. Acei adolescenți cu o stabilitate zilnică mai mare a reconsiderării ar putea fi blocați într-un proces de explorare continuă a identității sau incertitudine a identității, ceea ce subminează formarea unor angajamente puternice în timp. De asemenea, atunci când reconsiderarea educațională crescândă a adolescenților a prezis o creștere mai puternică a explorării aprofundate a doua zi, aceștia au fost expuși riscului de a urma traiectoria moratoriului de identitate la vârsta adultă emergentă.

Rezultatele studiului demonstrează că dezvoltarea unor angajamente identitare stabile la vârsta adultă emergentă rezultă din explorarea identității la nivel micro pe termen scurt și din procesele de angajament în adolescență. Această dinamică a funcționat atât în domeniul identității interpersonale, cât și în domeniul identității educaționale. În mod specific, pentru

fiecare individ, acest studiu a estimat nivelul și stabilitatea proceselor zilnice de identitate, precum și efectele dinamice zilnice între aceste procese [1, p. 1632].

În general, constatările longitudinale susțin opinia că acei adolescenți cu angajamente puternice și stabile în adolescență au fost cel mai probabil să dezvolte și să mențină cea mai puternică identitate la vârsta adultă emergentă.

Concluzii. Formarea identității educaționale poate fi surprinsă prin interacțiunea dintre angajament, explorarea aprofundată și reconsiderarea angajamentului. Dovezile empirice analizate subliniază importanța studierii și dezvoltării unor intervenții timpurii pentru a promova stabilitatea identității și, astfel, pentru a promova dezvoltarea pozitivă a tinerilor.

Cercetarea care investighează natura proceselor de formare a identității în mediile educaționale și, în special, cercetarea care evidențiază rolul mediilor educaționale în promovarea implicării adaptive în formarea identității, este de mare interes și importanță pentru comunitatea de psihologie educațională. Sprijinirea adolescenților în explorarea aprofundată a angajamentelor lor identitare educaționale este o strategie utilă pentru a reduce prejudecățile etnice și pentru a îmbunătăți calitatea interacțiunilor lor cu membrii altor grupuri sociale. Însoțirea adolescenților pentru găsirea propriului sentiment de identitate este esențială pentru promovarea bunăstării individuale și pentru promovarea participării sociale și a incluziunii. Studiul și dezvoltarea proceselor identitare pe termen scurt sunt forța motrice din spatele dezvoltării pe termen lung a identității.

BIBLIOGRAFIE

1. BECHT, A., NELEMANS, S., BRANJE, S., VOLLEBERG, W., MEEUS, W. Daily Identity Dynamics in Adolescence Shaping Identity in Emerging Adulthood: An 11-Year Longitudinal Study on Continuity in Development. *Journal of Youth and Adolescence*. 2021, pp. 1616–1633, doi:10.1007/s10964-020-01370-3.
2. BOBBA, B., ALBARELLO, F., RUBINI, M., CROCETTI, E. Addressing ethnic prejudice in youth: Developmental trajectories and associations with educational identity. *European Journal of Personality*. 2023, Vol. 37(6), pp. 765–781, doi:10.1177/08902070221123785.
3. BRANJE, S. Adolescent identity development in context. *Current Opinion in Psychology*. 2022, pp. 40-45, doi:10.1016/j.copsyc.2020.08.024.
4. BRANJE, S., LANINGA-WIJNEN, L., YU, R., MEEUS, W. Associations among school and friendship identity in adolescence and romantic relationships and work in emerging adulthood. *Emerging Adulthood*. 2014, 2, pp. 6–16, doi:10.1177/2167696813515851.
5. COTE, J. E., LEVINE, C. The relationship between ego identity status and Erikson's notions of institutionalized moratoria, value orientation stage, and ego dominance. *Journal of Youth and Adolescence*. 1988, 17(1), pp. 81–99, doi:10.1007/BF01538725.
6. CROCETTI, C. Identity Dynamics in Adolescence: Processes, Antecedents and Consequences. *European Journal of Developmental Psychology*. 2018, 15:1, pp. 11-23, doi:10.1080/17405629.2017.1405578
7. CROCETTI, E. Identity Formation in Adolescence: The Dynamic of Forming and Consolidating Identity Commitments. *Child Development Perspectives*. 2017, Volume 11, Number 2, pp. 145–150, doi:10.1111/cdep.12226.
8. CROCETTI, E., ALBARELLO, F., MEEUS, W., RUBINI, M. Identities: A developmental social-psychological perspective. *European Review of Social*. 2023, 34:1, pp. 161-201, doi: 10.1080/10463283.2022.2104987.
9. CROCETTI, E., JAHROMI, P., MEEUS, W. Identity and civic engagement in adolescence. *Journal of Adolescence*. 2012, 35(3), pp. 521–532, doi:10.1016/j.adolescence.2011.08.003.
10. CROCETTI, E., RUBINI, M., BERZONSKY, M. D., MEEUS, W. Brief report: The identity style inventory – validation in Italian adolescents and college students. *Journal of Adolescence*. 2009, 32(2), pp. 425–433, doi:10.1016/j.adolescence.2008.04.002.

11. CROCETTI, E., RUBINI, M., MEEUS, W. Capturing the dynamics of identity formation in various ethnic groups: Development and validation of a three-dimensional model. *Journal of Adolescence*. 2008, 31, pp. 207 – 222, doi:10.1016/j.adolescence.2007.09.002.
12. CROCETTI, E., SCRIGNARO, M., SICA, L. S., MAGRIN, M. E. Correlates of identity configurations: Three studies with adolescent and emerging adult cohorts. *Journal of Youth and Adolescence*. 2012, 41, pp. 732–748, doi:10.1007/s10964-011-9702-2.
13. DE LISE, F., LUYCKY, K., CROCETTI, E. Identity matters for well-being: The longitudinal associations between identity processes and well-being in adolescents with different cultural backgrounds. *Journal of Youth and Adolescence*. 2023, 53(4), pp. 910–926, doi:10.1007/s10964-023-01901-8
14. DIMITROVA, R., BUZEA, C., TAUSOVA, J., UKA, F., ZAKAJ, S., CROCETTI, E. European *Journal of Developmental psychology*. 2018, vol. 15, no. 1, pp. 61–82, doi:10.1080/17405629.2017.1405578
15. ERIKSON, E. H. *Childhood and society*. 1950, W W Norton & Co. pp. 446. ISBN 039331068X.
16. GREENBERG, M.T., WEISSBERG, R.P., UTNE O'BRIAN, M., ZINS, J.E., FREDERICKS, L., RESNIK, H., ELIAS, M.J. Enhancing School-Based Prevention and Youth Development through Coordinated Social, Emotional, and Academic Learning. *American Psychologist*. 2003, 58(6-7), pp. 466-474, doi:10.1080/17405629.2017.1336997.
17. KAPLAN, A., FLUM, H. Identity Formation in Educational Environments: A Critical Focus for Education in the 21st Century *Contemporary Educational Psychology*. 2012, 37, pp. 171–175, doi: 10.1016/j.cedpsych.2012.01.005
18. KARAS, D., CIECIUCH, J., NEGRU, O., CROCETTI, E. Relationships Between Identity and Well-Being in Italian, Polish, and Romanian Emerging Adults. *Social Indicators Research*. 2014, pp. 111-119, doi:10.1007/s11205-014-0668-9.
19. MARCIA, J. E. Development and validation of ego-identity status. *Journal of Personality and Social Psychology*. 1966, 3, pp. 551–558, doi: 10.1037/h0023281.
20. MEEUS, W. The study of adolescents identity formation 2000-2010: A review of longitudinal research. *Journal of Research on Adolescence*. 2011, 21(1), pp. 75–94, doi:10.1111/j.1532-7795.2010.00716.x.
21. MEEUS, W., VAN DE SCHOOT, R., KEIJERS, L., SCHWARTZ, S., BRANJE, S. On the Progression and Stability of Adolescent Identity Formation: A Five-Wave Longitudinal Study in Early-to-Middle and Middle-to-Late Adolescence. *Child Development*. 2010, vol. 81, nr. 5, pp. 1565–1581, doi:10.1111/j.1467-8624.2010.01492.
22. NEGRU-SUBȚIRICĂ, O., POP, E. I. Reciprocal associations between educational identity and vocational identity in adolescence: A three-wave longitudinal investigation. *Journal of Youth and Adolescence*. 2018, 47(4), pp. 703–716, doi:10.1007/s10964-017-0789-y.
23. NEGRU-SUBȚIRICĂ, O., POP, E.I., CROCETTI, E. Good sign? Complicated relationships between educational and professional identity in adolescents. *European Journal of Developmental psychology*. 2018, vol. 15, nr. 1, pp. 83–98, doi:10.1080/17405629.2017.1313160.